

Ekonomi Yönetim Politika

Economics Management Politics

Araştırma Makalesi • Research Article

Rant Kavramının Farklı İktisat Okulları Tarafından Ele Alınışı: Bir Karşılaştırma ve Değerlendirme

The Approach of the Concept of Rent by Different Schools of Economics: A Comparison and Evaluation

Bahar İSLAMOĞLU *

Özet: Rant kavramı, iktisadi literatürde önemli bir yere sahiptir ve farklı iktisat okulları tarafından ele alınmıştır. Ricardocu, Marksist ve Neo-klasik iktisat okulları, rant kavramını ele alırken farklı teoriler öne sürmüştür. Bu makalede, söz konusu iktisat okullarının rant teorileri karşılaştırılıp değerlendirilecektir. Ricardocu rant teorisi, temel olarak toprak verimliliği ve o toprağın kira bedeliyle ilgilidir. Marksist iktisat okulu ise, rantın kapitalist sistemdeki yapısal bir sonucu olarak ortaya çıktığını savunmaktadır. Neo-klasik iktisat okulu ise, rantı doğal kaynakların sınırlı olmasına ve ekonomide kârı arttırmak için doğal kaynakların ithal edilmesine bağlamaktadır. Bu makale, söz konusu iktisat okullarının rant teorilerinin temel prensiplerini ve farklılıklarını ortaya koymayı hedeflemektedir.

Anahtar Kelimeler: Rant, Mutlak Rant, Diferansiyel Rant

Abstract: The concept of rent holds significant importance in economic literature and has been addressed by different economic schools. Ricardo's, Marxist, and Neoclassical economic theories offer diverse perspectives on this concept. This article aims to compare and evaluate the rent theories of these economic schools. Ricardo's rent theory primarily concerns land productivity and its rental value. The Marxist school argues that rent arises as a structural consequence within the capitalist system. The Neoclassical school, on the other hand, relates rent to the scarcity of natural resources and their importation to increase profits in the economy. The article focuses on highlighting the fundamental principles and distinctions of these economic schools' theories on rent.

Keywords: Rent, Absolute Rent, Differential Rent

Giriş

Rant, iktisadi literatüründe toprak, emlak, enerji kaynakları gibi üretimde kullanılan faktörlerin ekonomik faaliyetlerden sağladığı gelir olarak tanımlanır. Bu gelir, bu faktörlere sahip olanların elinde toplanır ve piyasa rekabetine tabi olmadığı için de genellikle yüksek bir fiyattan satılır. Rant, bu faktörlerin sahipleri tarafından elde edilen bir kazançtır ancak bu kazançtan yararlanmak, bu faktörlere sahip olmakla doğrudan ilişkilidir. Yani, toprak sahipleri toprağı kullanarak veya kiraya vererek rant geliri elde ederler. Emlak sahipleri emlaklarını kiralayarak veya satışını yaparak rant geliri elde ederler. Benzer şekilde, enerji kaynaklarına sahip olanlar, bu kaynakları kullanarak veya kiraya vererek rant geliri elde ederler. Rant kavramı, iktisadi kaynakların dağılımı ve kullanımı açısından önemlidir. Toprak ve emlak, özellikle şehir merkezlerindeki değerleri nedeniyle yüksek rant gelirleri sağlarlar. Bu durum, bu kaynakların sadece birkaç kişi veya şirketin elinde toplanmasına, toplumun geri kalanının daha az kaynakla yetinmesine neden olabilir. Rant aynı zamanda, doğal kaynakların kullanımı ile ilgili de önemli bir kavramdır. Doğal kaynakların sınırlı olduğu gerçeği, sadece bu kaynaklara sahip olanların değil, aynı

* Dr., Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi, Polatlı Sosyal Bilimler Meslek Yüksekokulu
ORCID: 0000-0002-7734-4747 bahar.islamoglu@hbv.edu.tr

Received/Geliş: 14 Haziran 2023

Accepted/Kabul: 18 Aralık 2023

Published/Yayın: 27 Aralık 2023

zamanda üretim ve tüketim sürecinde de toplumun tamamını etkiler. Bu nedenle, doğal kaynakların adil bir şekilde dağıtılması ve kullanımına ilişkin politika kararları, rantın toplumun tüm kesimleri arasında paylaşımını sağlamak açısından önemlidir.

Rantın ne olduğu ve nasıl oluştuğu konusunda çeşitli iktisat okulları arasında farklı görüşler bulunmaktadır. Bazı iktisatçılar rantı toplumsal bir problem olarak görürken, diğerleri rantın tamamen normal bir iktisadi olgu olduğunu savunmaktadır. Bu çalışma, farklı iktisat okullarının rant kavramını anlayışlarını ele alarak, rantın ne olduğu, nasıl hesaplandığı ve nasıl ele alınması gerektiği hakkında bir anlayış sağlamayı amaçlamaktadır. Çalışmanın sonraki bölümlerinde farklı iktisat okullarının rant teorisine bakış açıları başlıklar halinde incelenecektir.

1.Farklı Teorik Çerçevelerden Rant Kavramının Analizi

Rant sözcüğü, temel olarak kira anlamına gelir. Ancak kavram olarak daha geniş bir anlama sahiptir. Bu anlamda, monopol durumlarında veya doğal kaynakların üretiminde kullanımı söz konusu olduğunda elde edilen fazla kazançtan bahsedilir. Bu fazla kazanç, herhangi bir yatırım veya ek maliyet gerektirmeden elde edilir. Bu nedenle, ek kâr sağlayan kişi veya kurum, sahip olduğu üstünlük unsurlarından dolayı bu ek kârı elde eder (Ekonomi Ansiklopedisi, 1984: 1118). Ekonomik rant teorilerinin en eski ekonomistlerden -fizyokratlardan- başlayarak anlaşılması, ekonomi ve politikada, üretilen gelirin 'üretken' faaliyetlerde yeniden yatırılmasının ve üretken olmayanlarda kullanılmamasının yönetilmesi konusunda merkezi bir konuma sahiptir. Fizyokratlar, topraktan elde edilen kazancın tarım tekniklerine ve faaliyetlerine yeniden yatırılmasını sağlamak istemişlerdir, bunun yerine tüccarlar veya kraliyetin kaprisleri tarafından sızdırılmaması gerektiğini düşünmüşlerdir. Klasik ekonomistler- Ricardo, Mill, Smith ve Marx - bu ayrımı politik ekonomi çalışmalarının merkezine koyarak ve ekonomik rantı, ekonomik üretim için gerekli bir faaliyetin kontrolü veya kıt bir varlık (toprak veya diğer doğal kaynaklar gibi) sahipliğinden çıkarılan gelir olarak tanımlamaktadır (Mazzucato, vd., 2023: 509). Rant kavramı veya rant teorisi, değer teorisine dayanmakta ve genellikle değer teorileri ile açıklanmaktadır (Akat, 2009: 3-15). Bu teoriler, rant kavramının veya teorisinin açıklanmasında önemli bir rol oynar. Rantın kaynağı olan doğal kaynakların sahipliği, yenilikçi fikirlerin patent hakkı, az bir girdi ya da kaynağın sahipliği ya da yasal bir güç olması, bu değer teorileri ile ilişkilendirilebilir. Değer teorileri, rant kavramını daha iyi anlamak için ele alınabilir. Emek değer teorisi, en eski ve ilk değer teorisidir. Klasik ve Marksist iktisatçılar, bu değer teorisi ile mal ve hizmetlerin takas değerini ve bölüşüm problemi konularını açıklamaya çalışmışlardır (Selik, 1982: 17-22). İktisadi dünyada birçok tartışmaya neden olan bu teori, iktisat literatüründe önemli bir yer tutar. Kısacası, emek değer teorisi, iktisat tarihinde oldukça önemli bir yere sahiptir ve bu teori tartışmaları da beraberinde getirmiştir. Fayda değer teorisi, emek değer teorisi ile karşılaştırılabilir derecede yeni bir kavramdır ve genellikle Neo-klasik değer teorisi olarak bilinir. Bu teori, marjinalizmin gelişmesiyle birlikte ortaya çıkmıştır. Genel olarak, değer teorileri, iktisat dünyasında tartışılan konulardan biridir ve konuya farklı yaklaşımlar getirilmiştir. Çalışmada öncelikle Ricardocu rant teorisinin incelenmesine odaklanacak ve ardından Marksist ve neo-klasik rant teorileri ile karşılaştırılacaktır. Bu sayede, her bir teorisinin benzerlikleri ve farklılıkları daha ayrıntılı bir şekilde ele alınacak ve sonuçta genel bir değerlendirme yapılacaktır.

1.1.Ricardo'nun Diferansiyel Rant Teorisi

Ricardo, değer kuramı yoluyla ticari değer konusunda özgün bir çözümleme geliştirmiştir. Ona göre, değer kuramı hem kar düzeyinin hem de kapitalist ekonominin gelişmesinin açıklanmasında önemlidir. Sanayi devrimiyle birlikte 19. yüzyılın başlarında hızla artan sermaye birikimi ve sürekli olarak uygulanan yeni teknikler, kârları artırdı. Ancak, tarım sektöründeki düşük verimlilik ve geçimlik ücretler, Ricardo'nun kapitalizmin geleceği hakkında karamsar düşüncelere kapılmasına neden oldu (Alkin, 1975: 45-49). Klasik ekonomistler için ana endişelerden biri, ekonomik fazlanın fazla miktarda rant olarak tüketilmesi durumunda, kapitalistlerin yatırım yapmak ve yeterli ücret ödemek için yeterli kâr bırakılmayacağı ve bunun ekonomik durgunluk ve artan eşitsizlikle sonuçlanan kendi kendini gerçekleştiren bir döngüye yol açacağıydı. Fiyatlar - rant ödemeleri, işçilik ve sermaye maliyetleri dahil - aşırı derecede yüksek hale gelecek ve rant, üretken yatırımları engellenecektir. Bu nedenle klasikler,

kârı ücretler ödendikten, sermaye yatırıldıktan ve arazi rantı ile faiz düşüldükten sonra yaratılan fazla değer olarak tanımlamaktadır (Mazzucato vd., 2023: 510). Kâr, satış fiyatı ile maliyet fiyatı arasındaki fark olduğuna göre, Ricardo'ya göre ekonominin gelişimini açıklamak için öncelikle sermaye birikimi üzerine odaklanmak gerekmektedir. Sermaye birikimi, kâr oranlarının oluşumunda kilit bir role sahiptir. Toprak rantı hesaba katılmadan, net gelirin maliyet fiyatı sadece toplam ücretlerden ibarettir. Bu nedenle, kârın açıklanması için formül şu şekilde ifade edilebilir: net gelir - toplam ücretler = kâr (Alkin, 1975: 45-49). Ricardo, ürünün değerini üretim maliyetleri ve üretim miktarıyla ilişkilendirerek açıklar. Mallar, değerleri açısından iki kategoriye ayrılır: Birincisi, stok miktarının azalmaması için üretimi sınırlı olan malların değeri, stok durumuna bağlı olarak değişkenlik gösterir. İkincisi, üretimi sınırsız olan malların değeri ise, üretim aşamasında harcanan emek miktarıyla ölçülür. İlerlemiş toplumlarda, mal değeri üretim maliyetine bağlıdır. Ancak sermaye, emek ürünüdür ve malların değeri, kullanılan emeğe bağlıdır. Fiyatlardaki değişiklikleri analiz ederek, bir maddenin emekle ilişkili maliyetinin değerle ilişkisini kanıtlamak mümkündür. Bir maddenin değiştirilebilir değerini yaratan şey, o maddeye aktarılan emek miktarıdır ve emek miktarındaki her artış, emek harcanan maddenin değerini yükseltir. Aynı şekilde, emek miktarındaki her azalış, fiyatların düşmesine neden olur (Kazgan, 2009: 74-78). Ricardo, ürünlerin değeri konusunda maliyetlerin önemli olduğunu düşünmüştür. Değeri, emek ve sermayenin maliyetlerine bağlamıştır. Sermaye kullanımının da bir maliyeti olduğunu vurgulamıştır. Ancak, toprak rantını ürün değeri hesaplamasının dışında tutmuştur. Ona göre, tamamen doğal olan ve insanların kontrolünde olmayan toprak kaynaklarından kaynaklanan rant, ürün değerinin hesaplanmasında bir maliyet unsuru olarak ele alınamazdı. Toprak rantının değerlendirilmesi üzerine düşünceleri, ekolojik açıdan büyük önem taşıyan bir konudur ve birçok modern ekonomist bu konuya Ricardo'nun yaklaşımıyla eleştirel bir gözle bakmaktadır. Ricardo'nun rant teorisi, arazi sahiplerinin kazancının doğanın katkısının bir sonucu olduğunu öne sürmektedir. Bu doğal katkı, arazinin verimliliği tarafından belirlenir ve farklı araziler arasındaki verimlilik farkına dayanır ve toprak kalitesi önemlidir. Nüfus ile toprak oranının düşük olduğu yeni bir ülkede Ricardo'ya göre rant olmayacaktır. Nüfusun büyümesi daha düşük kaliteli toprağın veya daha az avantajlı konumda olan toprağın tarımını zorunlu kılacaktır. Rant, toprağın sınırsız olmamasından ve kalite açısından aynı olmamasından kaynaklanmaktadır (Blaug, 1985:88). Ricardo'ya göre, 'ikinci derecede verimli toprağın tarıma alınmasıyla birinci kalite toprakta rant hemen başlar ve bu rant, bu iki toprak parçasının kalitesindeki farka bağlı olacaktır (Ricardo, 1817:46 ve Spiegel, 1991: 324). Diferansiyel rant kavramı, ekonomik büyüme ve nüfus artışı gibi faktörlerle birlikte düşük verimli arazilerin kullanımının artması sonucunda ortaya çıkmaktadır. Bu durumda, düşük verimli arazilere yatırım yapmak, daha yüksek üretim maliyetlerine neden olur ve bu maliyetler fiyatlara yansır. Bu fark, daha verimli arazilerde çalışan üreticilere ödenen ücretten daha yüksek olduğunda, fark diferansiyel rant olarak adlandırılır. Marjinal topraklar, doğal verimlilikleri en düşük olan topraklar olduğundan, rant getirmezler. Rant, daha verimli arazilerin sahiplerine aittir ve tarım sektöründe rekabet, yüksek rantların arazi sahiplerine gitmesine neden olur (Akyüz, 2009:15-24). Azalan verim yasasına göre, araziye harcanan ek emek ve sermaye, verim oranını düşürerek ek verim maliyetini artırır ve sonuç olarak piyasa fiyatı yükselir. Bu durum, daha az verimli arazilerde üretim maliyetlerinin daha yüksek olması nedeniyle, daha verimli arazilerde elde edilen ürünlerin maliyetiyle arasında fark yaratır. Ricardo'nun rant teorisi bu farkı "rant" olarak adlandırır ve bu rant geliri arazi sahipleri için çalışmadan elde edilen bir kazançtır (Alkin, 1975: 48). Ricardo'nun rant teorisi ve Malthus'un nüfus yasası incelendiğinde, üretim ve bölüşüm ilişkilerinin şu sonuçları ortaya çıkar: İşgücü, malların değerini belirler ve mallar arasındaki değişim oranı (nispi fiyat), içerdikleri işgücü miktarına bağlıdır ve bu değişim oranı ücretlerin yükselmesinden etkilenmez (Akyüz, 2009: 17-22). David Ricardo'nun klasik rant teorisi, toprağın doğal ve yok edilemez özelliklerinin kullanımı için toprak sahibine ödenen ekstra ücreti ifade etmektedir (Lackman, 1976: 292). Ricardo'ya göre, toprak sahipleri gereksiz bir yük olarak görülmelidir; çünkü toplumun, özellikle de kapitalist sınıfın sırtına binmektedir. Ricardo görüşüne göre, rant, üretilen değer bir sonucudur ve toprak sahipleri tarafından herhangi bir katkı sağlanmamaktadır. Ricardo'nun ana odak noktası, düşen kâr marjları olup, toprak sahiplerinin, aslında üreticilerin hak ettiği bir payı almasıdır. Değer, sermaye ve iş gücü tarafından biriktirilen emekle oluşur. Ricardo, kapitalist sistemin ancak bu paylaşımın etkin bir

şekilde gerçekleşmesiyle mükemmelleşeceğini ve toprak sahipleri sınıfının ortadan kalkmasının gerektiğini savunmaktadır (Akyüz, 2009:15-24). Ricardo'nun teorisi, kapitalizmin anlaşılmasında tek başına yetersiz kalır. Marx, Ricardo'nun değer teorisini sermaye birikimini incelemek ve rantı anlamlandırmak için genişletmiştir. Marx'ın iş gücüne dayalı değer teorisi, değer oluşumunu açıklamanın yanı sıra, birikim ve gelir dağılımı sorunlarını da analiz etmekte kullanılabilir. Bu nedenle, Ricardo'nun eserlerini tam olarak kavramak için Marx'ın teorilerine de başvurmak gereklidir (Selik, 1982: 17-22).

1.2. Marx Perspektifinde Rantın Analizi

Marksist değer teorisi, sermaye birikim sürecini açıklamada kullanılan bir rant teorisi sağlamaktadır. Tarih boyunca ticaret ve kâr amaçlı faaliyetler ve bu amaçla hareket eden bireyler, şirketler ve kurumlar her dönemde bulunmaktadır. Ancak, kapitalist sistemde benzersiz olan, sürekli ve sonsuz sermaye birikiminin bir gereklilik olarak görülmesidir (Wallerstein, 2004:46). Marx, birikim sürecinin anlaşılması için geliştirdiği değer teorisi ile işleyen ve genişleyen kapitalist toplumu açıklamaya çalışmıştır. Bu tezin temelinde ise artık-değer kavramı yer alır. Artık-değer, kapitalist toplumda nasıl oluştuğu ve nasıl bölüştüğü üzerine Marx, değer ve artık-değer teorilerini kullanarak açıklama yapar. Marx, emek-değer teorisinden yararlanarak Ricardo'nun teorisini ileriye taşımıştır. Ricardo, kâr oranlarının doğuşu ve nasıl meydana geldiği üzerinde çok fazla durmamıştır. Odak noktası, sadece kâr oranlarının neye bağlı olduğunu ve nasıl değiştiğini incelemektir. Öte yandan Marx, artık-değerin değerden hareketle nasıl elde edildiği üzerinde odaklanmıştır ve bu bağlamda artık-değerin kâra nasıl dönüştürüldüğünü açıklamıştır. Marx, genel kâr oranının oluşumu hakkında bilgi verdikten sonra, değer ve fiyatlar arasındaki ilişkiyi de araştırmıştır (Selik, 1982: 11). Marx, artık-ürünün sömürü olarak kabul edilen, dolaysız üreticiler dışındaki kişi ve gruplarca elde edilmesini ele almaktadır. Buna göre ürün değeri, emekle ve düşük verimli toprakların ürün değeriyle belirlenmektedir. Daha verimli toprakların ürünleri piyasada artık-değer yaratmaktadır, bu artık-değer rant kaynaklıdır. Ürünler gerekli ve artık kısımlara ayrılmakta, artık kısım toprak rantını içermektedir. Farklı verimlilikteki topraklar farklı kârlar getirmektedir; daha iyi veya pazara yakın topraklardan elde edilen fazladan kâr diferansiyel ranttır (Marx, 2004: 566-567). Rantın oluşumu iki yolla gerçekleşmektedir: biri toprak verimliliğine, diğeri sermayenin kullanımına dayanmaktadır. Özel mülkiyet nedeniyle, toprak sahipleri ürün fiyatları yükselene kadar topraklarını vermeyebilir, bu da mutlak rantı doğurmaktadır. Farklılık rantı ise üründen elde edilmektedir (Marx, 2004: 638). Marx'ın analizi, toplumsal üretimin tarihsel gelişimi, rantın emek ve artık değere dayanması ve rantın büyüklüğünün toplumsal emeğin ihtiyaçlarına bağlı olması üzerine odaklanmaktadır. Neo-klasik yaklaşım ise, sınıf ve emek ilişkilerini göz ardı eden, evrensel fayda değeri üzerine kuruludur. Her iki yaklaşımın da özgül katkıları ve farklılıkları vardır.

1.3. Neo-Klasik Yaklaşımında Rantın Yorumu

Modern kapitalist ekonomilerin hem finansal hem de reel ekonomi sektörlerinde aşırı rant çıkarımı çektiği konusunda giderek artan bir fikir birliği vardır. Ancak, bilim insanları henüz modern ekonomik rantların ortak özelliklerini tanımlamak için tutarlı bir analitik çerçeve geliştirememiştir. Neo-klasik ekonomi, sınıfsal analize dayalı bir yaklaşım benimsememekte olup, bağımsız iktisadi birimler olarak üretici ve tüketiciyi ele almaktadır. Bu teori, akılcılık esaslarına göre şekillendirilmiştir ve üretim ve tüketim teknolojilerinin belirleyiciliği altında, belirlenen fiyatlara bağlı olarak üretim, tüketim ve değişim planlarının oluşturulmasını içeren bir yapıya sahiptir. Bu şekilde, neo-klasik ekonomi, üretim, tüketim ve planlama faaliyetlerini, veri koşulları ve akılcılık normları çerçevesinde analiz etmektedir (Akyüz, 1980:14). Neo-klasik iktisat, piyasa koşulları altında değerlerin belirlenmesinde arz ve talep faktörlerine dayalı bir değer teorisi geliştirir. Bu teori kapsamında mantıksal bir çerçeve şeklinde evrensel varsayımlar ve prensipler belirlenmiştir. Bu varsayımlara göre, bir piyasanın dengede olması, tüketicinin en yüksek faydayı elde ettiği noktada gerçekleşir. Aynı zamanda, üretim sürecinde kullanılan kaynaklar da en etkin bir şekilde kullanılır. Neo-klasik iktisat, marjinal araçlarla açıklanamayan ekonomik kavramlar olan rant ve fırsat maliyetinin ödemesinin, bütün üretim faktörleriyle bağlantılı olarak genişletilmesi gerektiğini savunmaktadır. Bu bağlamda, neo-klasik ekonomi, üretim faktörleri ve bireyler arasındaki etkileşimlerde, marjinal analizlerin yanı sıra, rant ve fırsat maliyeti gibi unsurların da göz önünde bulundurulması gerektiğini vurgulamaktadır (Koutsoyiannis, 1987:517). Rant kavramı,

neo-klasik iktisat teorisinde yer alan kaynakların farklı verimlerine dayalı olarak ekonomik kazanıma ilişkin bir kavramdır. Bu teoriye göre, üretim sürecinde kullanılan az sayıda kaynağın verimli bir şekilde kullanılması, bu kaynakların sahiplerine ekonomik bir rant elde etme imkanı sunmaktadır. Bu sebeple, bir arazi sahibi, arazisi üzerindeki değerli bir maden yatağına sahip olduğunda ya da bu arazi büyük bir şehre yakınsa, daha yüksek bir kira talep edebilir. Bu durum, arazi sahibinin sahip olduğu kaynaklara dayalı olarak ekonomik bir rant elde etmesini mümkün kılmaktadır. Neo-klasik iktisatta rant kavramı, kaynakların verim ve değerleriyle ilişkilendirilerek açıklanmakta ve bu kavram, kaynakların farklı kullanım alanlarına ve verimli olmalarına bağlı olarak ortaya çıkan ekonomik faydayı yansıtmaktadır.

Sonuç ve Değerlendirme

Bu makalede Ricardocu, Marksist ve neo-klasik iktisatın rant teorileri üzerine bir karşılaştırması yapılmaktadır. Her bir yaklaşımın ekonomik yapıya farklı bir açıdan bakış açısı sunduğu görülürken, tarihsel, toplumsal ve politik etkenlerin etkisi de göz ardı edilemez. Ricardo, rantı metallerin arz ve talebine bağlı değil, doğal kaynaklarla ilişkili bir kavram olarak ele almaktadır. Ricardo'nun rant teorisi, özellikle toprak sahiplerinin elde ettikleri rantın, emekçilerin üretken faaliyetlerinden bağımsız olarak kaynaklandığını savunmaktadır. Bu bakış açısı, toplumsal sınıf farklılıklarını ve kaynak eşitsizliğini açıklamada önemli bir araçtır. Marksist iktisat ise, ekonomik yapıyı sınıfsal bir yapı olarak ele almaktadır. Marx, rantın toplumsal sınıf çatışmalarıyla yakından ilgili olduğunu ve belli bir sınıfın diğerlerinden fazla rant kazanmasının, sömürüye ve sınıfsal farklılıklara yol açtığını iddia etmektedir. Marx'ın rant teorisi, ekonomik bir olgunun ötesinde, toplumsal bir yapıya sahip bir sorundur. Neo-klasik iktisat ise, arz ve talep dengelerine dayanan bir ikincil rant teorisi sunmaktadır. Neo-klasik rant teorisi, bir metanın fiyatının, marjinal faydanın marjinal maliyeti ile belirlendiği varsayımına dayanmaktadır. Bu teori, piyasanın işleyişini ve tüketici davranışını açıklamada kullanılmaktadır. Her bir rant teorisi farklı ve özgün yaklaşımlar sunarken, iktisatın kapsamlı bir tartışması içinde yer almaktadır. Ricardo toprak sahiplerinin ve doğal kaynakların ekonomideki rolünü analiz ederken, Marksist iktisat, kapitalizmin ekonomik yapıdaki sömürüsüne odaklanmakta ve neo-klasik iktisat, arz ve talep dengelerine dayanan fiyat teorisine dayanmaktadır. Bu farklı yaklaşımlar, açıklama güçlüklerinin yanı sıra, belirli bir iktisadi sorunu daha iyi anlamamızı sağlar. Ancak, her bir yaklaşımın tartışmalı yönleri de vardır. Ricardo, doğal kaynaklar üzerine yoğunlaşarak, üretimde rol oynayan insan emeğini göz ardı etmektedir. Marksist iktisat, sınıf farklılıklarının ötesinde, diğer kaynakların kârlılığına katkısını açıklama gücüne sahiptir. Neo-klasik iktisat ise, piyasanın tam bir rekabetle işlemesi gerektiğini varsayarak, gerçek hayatın daha karmaşık gerçekliğini basitleştirmektedir. Sonuç olarak, her bir rant teorisi, ekonomik yapıdaki belli bir olgunun analizinde önemli bir araç sağlar; ancak hiçbir teori asla tek başına yeterli değildir. Tüm yaklaşımların bir arada kullanılması, daha ayrıntılı ve kesin sonuçlar elde etmemize yardımcı olacaktır.

Kaynakça

- Akat, A. S. (2009). *İktisadi analiz*, Ankara: Eflatun Yayınevi.
- Akyüz, Y. (1980). *Emek değer teorisi ve nitelikli işgücü sorunu*, Ankara: Ankara Üniversitesi Basımevi,
- Akyüz, Y. (2009). *Sermaye, bölüşüm, büyüme*, Ankara: Eflatun Yayınevi.
- Alkin, E. (1975). *Gelir ve büyüme teorisi*, İstanbul: Elektronik Ofset.
- Bernstein, H. (2010). *Tarımsal değişimin sınıfsal dinamikleri*, (Oya Köymen, Çev.) İstanbul:Yordam Kitap.
- Blaug, M. (1985). *Economic theory in retrospect*, Fourth Edition, New York: Cambridge University Press,
- Kazgan, G. (2009). *Küreselleşme ve ulus devlet*, İstanbul: İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları.
- Koutsoyiannis, A. (1987). *Mikro iktisat*, Teori Yayınları, İstanbul.

Lackman, C. L., (1976). The classical base of modern rent theory, *The American Journal of Economics and Sociology* , Jul., 1976, Vol. 35, No. 3 (Jul., 1976), pp. 287-300.

Marx, K. (2004). *Kapital III*, İstanbul: Eriş Yayınları.

Selik, M. (1982). *Marksist değer teorisi*, Ankara: SBF Yayınları.

Spiegel, H. W. (1971). *The growth of economic thought*, Prentice-Hall.

Mazzucato, M., Ryan-Collins, J., & Macfarlane, L. (2023). Mapping modern economic rents: the good, the bad, and the grey areas. *Cambridge Journal of Economics*, 47(3), 507-533.

Wallerstein, I. (2004). *Dünya sistemleri analizi*, İstanbul: Berdan Matbacılık.

Ekonomi Ansiklopedisi (1984). Paymaş Yayınevi, Ankara.

Beyan ve Açıklamalar (Disclosure Statements)

1. Araştırmacıların katkı oranı beyanı / Contribution rate statement of researchers: Birinci yazar /First author % 100

2. Yazarlar tarafından herhangi bir çıkar çatışması beyan edilmemiştir (No potential conflict of interest was reported by the authors).